

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V ednosti je moč“.

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob torekih, četrtekih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 8. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta . . . 8.— „ „ „ 12.— za vse leto . . . 15.—
Naročnine je plačevati naprej na sarobno brez priloge naročnine se uprava ne ozira.
Posamično številko se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

Oglas se računa po tarifi v petitu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo ulica Molino picolo hšt. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije se proste poštnine.

Občni zbor

polit. društva „Edinost“

dne 18. julija 1897.

(Zvršetak.)

Dr. Rybář: Naš državni poslanec g. V. Spinčić slikal vam je naše težavno stanje na Primorskem. Temu stanju glavni vzrok je po njegovem menenju ta, da so naši nasprotniki podpirani od vlade. Ravno javni organi, ravno c. kr. oblastni je podpirajo rade naš jezik. Mi imamo sicer jezikovno enakopravnost zajamčeno po državnih zakonih, a kaj se nasprotniki brigajo za to? Vlada nam postavlja uradnike, nevedče našemu jeziku. Jaz mislim, da vendar ne more biti bolj pravične in bolj naravne zahteve, nego je ta, da uradnik občuje s stranko v njenem jeziku. Uradnik je zaradi stranke tukaj. Na Primorskem so pa drugega mnenja; tukaj namreč mislijo, da so stranke tu zaradi uradnika, da se morajo stranke učiti jezika uradnikov.

V deželi, kjer je več nego dve tretjini slovenskega prebivalstva, je dve tretjini uradnikov, ki ne umejo nobenega slovenskega jezika. Vkljub temu se še uradniki bahajo nekako in ponašajo s tem, da ne razumejo tega jezika. Pa mi se ne smemo čuditi tem uradnikom. Saj ravno največi uradnik v tej deželi se ni smatral dolžnim, da bi se tekom toliko let priučil jeziku, katerega govori večina dežele! (Čujte, čujte!)

Ozrimo se le na financo. Tukaj na Primorskem smo prišli tako daleč, da niti davkov ne moremo plačati, če ne govorimo laški. To je vnebovpijoče. Pri nas v Avstriji zahtevajo davke v laškem jeziku, kakor da bi bili mi kje tam doli v Kalabriji. Še na Turškem se ne godi kaj takega. Še Turki so pobirali od hrvaških Bošnjakov davke v njihovem jeziku. Samo pri nas zahtevajo to v jeziku, ki je tuj ljudstvu.

Tako se godi tudi na drugih uradih. Kako pa je na sodiščih, o tem moram tudi govoriti, kajti

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši.

151

ROMAN.

— Francoski spisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

Vojašnica je bila prav blizu in vendar se je Žiga s težavo vlekel tja. Zaman je tolažil sam sebe, da se v Parizu, posebno pa v tem delu mesta, pogostoma dogajajo samomori, da ne mine niti jeden dan, da bi se ob razsežnih utrdbah, kakor na bregu divjega morja, ne našel mrtvec — grozne slutnje, ki mu je od zgodnjega jutra stiskala srce, se ni mogel iznebiti.

„Ali bi radi videli obešenca?“ je vprašal službujoči podčastnik ob vratih vojašnice; „idite tja-le noter... tam je.“

Položili so mrtveca na mizo v nekem skednju. Jezdečev plašč, ki ga je pokrival čez in čez, je visel z njega v težkih, trdih gubah kakor mrtvaški prt. Malo proč je stalo nekaj častnikov in vojakov v platnenih hlačah; govorili se tiho kakor v cerkvi in na podoknici je pisal narednik poročilo o smrtnem slučaju.

Žiga je stopil k njemu.

„Smem-li videti mrtveca?“ je vprašal tiho.

„Seveda.“

Stopil je bliže, se obotavljal za hip, potem pa se je osrečil, odgrnil plašč ter odkril zabuhljen

vsak dan mi je prilika spoznavati in opazovati razmere na naših sodnih uradih. Tukaj vladajo jako čudne razmere. Seveda ne morem govoriti mnogo, ker ne smem. Le pro forma se zahteva na teh uradih znanje slovenskega jezika, v resnici pa ne. Posledica temu je, da občujejo sstrankami pomočjo tolmačev. Naj le stranka govori po slovensko, na zapisnik pišejo vendar-le samo laško. Če je dobil kmet kako povabilo v roke, je to pisano v laškem jeziku. On niti ne ve, zakaj je tožen, zakaj se gre, ko pride na sodišče, mu prečitajo obtožnico v laškem jeziku. Če vpraša kmet zakaj je tožen, mu odgovore: To že zveste na razpravi. In na razpravi se zopet vrši vse v laškem jeziku in tako se dogaja pregostokrat, da revež-kmet še sam ne ve, zakaj je obtožen in obsojen. In če zahtevamo uradnikov, ki bi umeli naš jezik, se izgovarjajo prvič s tem, da pravijo, da naš jezik ni sposoben za uradne posle. A ta izgovor je krivičen; če se uradniki naučijo drugih jezikov, da uradujejo v njih, se nauče že tudi našega jezika, ki je ravno tako sposoben za uradovanje. To vidimo na Kranjskem, kjer se povsodi uraduje v slovenskem jeziku. Ako je sposoben tam, mora biti sposoben tudi tu. Drugi izgovor je pa ta, da pravijo, da nimajo toliko uradnikov, ki bi znali slovenski ali hrvaški. To se je že velikokrat reklo strankam. To pa ni noben izgovor; to je le obtožba, vladi je dolžnost, da si preskrbi sposobnih uradnikov. Ravno od urada, ki bi v prvi vrsti imel čuvati nad pravico, jaz menim državno pravdnništvo, ravno od tam nismo dobili še nijednega odloka, da-si se tam trije uradniki, katerih jeden dobro govori slovensko, drugi piše in govori dobro slovenski, tretji dobro piše in govori hrvaški. Če vprašamo, pa zakaj ne dobimo nobenih slovenskih odlokov od tam? Odgovor na to: ker ne smejo, ker so tisti viši ozir!

Mi imamo uradnikov, ki znajo slovenski. Zakaj pa ne rabijo našega jezika? Ker odlične oblasti nočejo pripoznati našega jezika. In ravno

obraz, veliko trdo telo, čigar obleka je bila napojena od dežja.

„Torej te je vendar umorila, stari tovariš!“ je zamrmral Planus ter se ihté zgrudil na kolena.

Častniki so bili pristopili radovedni, da bi videli mrtveca, ki je sedaj ležal odkrit.

„Le pogledjte, seržant“, je rekel jeden, „roko ima stisnjeno, kakor bi nekaj tiščal.“

„Da, resnično!“ je odgovoril seržant ter stopil še bliže. „To se čisto dogoja v smrtne boju... Ali še veste pri Solferinu? Poveljnik Bordy je držal v roki medaljonsko sliko svoje hčerke, in komaj so mu jo mogli vzeti.“

Tako govoré je skušal odpreti ubogo, krčevito stisnjeno roko mrtvečevu.

Glejte... to pismo je držal tako trdno...“ je dejal ter hotel čitati list, a častnik mu ga je vzela iz roke ter ga dal Žigi, ki je klečal še vedno.

„Vzemite to, gospod... morda je zadnja želja...“

Žiga Planus je ustal; ker je bilo notri precej temno, je opotekaje se stopil k oknu ter čital z očmi, zalitimi s solzami.

„Da, jaz te ljubim... ljubim te bolj kakor kedaj poprej in za večno... Čemu bi se borila in se protivila? Najin greh je močnejši, nego najina volja — — — — —“

Bilo je to pismo, katero je Fran pred jednim letom pisal svakinji in katero je Sidonija tisti dan

proti temu hočemo si pomoči. Zato stavljam ti priporočam na današnjem shodu v imenu političnega društva „Edinost“ sledečo resolucijo:

„Pozivlje se slavno vlado, da z ozirom na jezikovne razmere, podobne onim na Češkem, izda čim prej mogoče tudi za Primorsko jezikovne naredbe, slične onim izdanim za kraljevino češko in mejno grofijo moravsko.“

Tudi ta resolucija se je vsprejela soglasno.

Zatem se je oglasil dr. Gregorin: Po toliko lepih in krasnih govorih, katere smo danes tukaj čuli, je težko govoriti meni; in tudi predmet, ki sem si ga zbral, ni takov, da bi navduševal. O predmetu, ki sem si ga zbral, ne morem tako govoriti, kakor se govorili moji predniki. Snov sem si zbral z ozirom na ravno minole državnozbornske volitve in na skušnje, ki smo jih doživeli o tej priliki.

Dan 18. marec 1897. bil je pomemben dan za vse Slovenstvo. Prvič po 20 letih se je posrečilo Italijanom iztrgati nam jedini mandat, katerega smo posedovali v Trstu. Tu se niso počevala načela, da treba čuvati posestno stanje. Napeli so vse strune, da nam iztrgajo zadnji mandat. Uporabili so vse moči korupcije, itd., da nas uničijo. In to se jim je posrečilo. Še isti večer-triumfirali so po tržaških ulicah na svoji zmagi. Pri tem jim je šla na roko tudi vlada. Govorili so celo, da je neki visoki uradnik, ko je zvedel izid volitev, rekel, da je to najlepši dan njegovega življenja. (Čujte! Čujte!)

Avstrijski Italijani so imeli do zadnjih volitev 4 mandate v državnem zboru, dočim smo mi imeli nad 20 let jeden mandat. A ti avstrijski Italijani niso bili zadovoljni z 4 mandati; hoteli so še 5. mandat. In ta peti mandat so faktično priborili italijanski podaniki. Da niso glasovali italijanski podaniki, italijanska stranka gotovo ne bi bila priborila tega mandata. Ta peti mandat je torej mandat italijanskih podanikov, katerega posedujejo Italijani kraljestva. Dočim imajo Italijani

po katastrofi poslala svojemu možu, da bi se zajedno maščevala nad obema.

Izdajo svoje žene bi bil Risler mogel prebiti, izdaja bratova pa ga je umorila.

Ko je Planus razumel vso to zvezo, je bil kakor uničen. S pismom v roki je stal tu ter mehanično gledal skozi široko odprto okno.

Ura je bila šest.

V daljavi, nad Parizom, katerega je bilo slišati šumeti, dasi ga ni bilo videti, se je težko in počasi dvigala vroča megla, črna in rudeče obrobljena kakor smodnikov dim nad bojiščem. Polagoma so se iz megle pokazali zvoniki, bela hišna slemena in zlata kupola, ter so zazarela v jutranjem žaru vzbujenja. Potem so pričeli tisoči tovarniških dimnikov, dvigajoči se iznad brezštevilnih streh, iz sebe puhati hropečo, od vetra razpihano sapo, kakor orjaški parobrod, kadar se pripravlja, da odpluje... Dnevno življenje se je pričelo. Naprej, stroj! in gorje vsakemu, ki obleži med hojo!

Starega Planusa pa je zdajci zgrabila divja jeza.

„O malopridnica, malopridnica!“ je zakričal in stisnil pest, a ne ve se, je-li menil žensko ali mesto.

(Zvršetak.)

doli iz kraljestva svojega poslanca v državnem zboru avstrijskem, ga nimamo mi, avstrijski državljani. In naš dični Ivan Nabergoj, ki je naš 20 let zastopal slovensko okolico tržaško, odstopiti je moral mesto Garibaldincu. (Žalostno! Ploskanje!)

Spominjam Vas na slavni Piran, kako se je postopalo tam. Tam so se upirali proti državnemu zakonu, proti narodu slovenskemu in proti vojakom. Naše ljudstvo po okolici ju reagiralo, a oni so delali popolnoma dobro premišljeno! In ravno tako so delali Nemci v Hebu. Vspen kar se tiče počenja Nemcev v Hebu, je že ta, da so odpravili slovenski gimnazij v Celju, kar je bilo že včeraj citati po časnikih.

Vi vsi znate, da sloni zastopstvo narodov v državnem zboru na takoimenovanem zastopstvu interesov. Gori imamo zastopnike veleposestnikov, zastopnike mest in trgov, zastopnike vasij in kmečkih občin, trgoveških in obrtnijskih zbornic. To navelo, ki je veljavno po vseh deželah, ni veljavno za Trst z okolico. Veleposestniki, mesto, obrtniška in trgovinska zbornica imajo svojega zastopnika, a ravno okolica, ki obstoji iz samih kmečkih občin, ravno ta nima svojega poslanca, ampak jo zastopa tujec, ki nima pojma o kmetijstvu in kateremu okolica nikakor ne more in ne sme zapati svojih interesov. Menim, da bi bilo povsem opravičeno, da okolica dobi svojega poslanca, nevisno od mesta, torej, to bi bilo v interesu okolice in bi tudi odgovarjalo številnemu razmerju prebivalstva. Za to predlagam resolucijo:

„Občni zbor političnega društva „Edinost“ dne 18. julija t. l. izjavlja, da je sedanji državnozborni volilni red, v kolikor se dostaje Trsta in njegove okolice, krivičen, ker omogočuje, da imajo Italijani vseh pet državnozbornih mandatov, a Slovenci niti jednega, ako ravno predstavljajo Slovenci v Trstu skoraj jedno tretjino vsega prebivalstva.

Pravičnost zahteva torej, da se Slovencem v Trstu zajamej saj en državnozborni mandat in to sicer s tem, da se pōtem zakonodaje odloči poseben državnozborni mandat za okolico. Taka zahteva je opravičena ne le iz narodnih, nego tudi iz gospodarskih ozirov, ker ima okolica tržaška značaj kmečkih občin, dočim ima mesto tržaško trgovski značaj, k čemur pride še, da število prebivalcev okolice tržaške (preko 35.000) opravičuje popolnoma tako zahtevo. Taka pravična odredba prepredila bi ponovljenje izgredov, kakor so se vršili o poslednjih državnozbornih volitvah, kar bi bilo na korist mestu tržaškemu in državi sami.

Nalaga se torej bodočemu odboru političnega društva „Edinost“, da ukrene vse potrebno, da sestavi v prihodnjem zasedanju državnega zbora od naših in nam prijaznih poslancev primeren predlog v gornjem smislu“.

Predsednik Mandić: Čas že poteka, zatorej se hočem jaz omejiti na kratko v svojem govoru. Iz poročila g. državnega poslanca Spinčića smo izvedeli, kako se je ustrojila večina v našem državnem zboru. Ona se je ustrojila morda proti želji vlade. Vlada je sicer računala na njo, imela je za to gotovo svoje namene. Če bi ta večina, ki sestoji iz naših poslancev, podpirala vlado, bi mi zahtevali: ali izstopijo naši poslanci iz večine, ali pa da zahtevajo najodločnejše, da se izpremene odnošaji na Primorskem. (Viharno odobravanje.) V imenu političnega društva „Edinost“ predlagam, da damo navodila našim poslancem, da bodo delovali na to, da se spremenijo te tužne razmere na Primorskem. Vsled tega predlagam sledečo resolucijo:

„Uvažuj, da so ostale neizpolnjene vse v zakonu osnovane narodne pravice in vse obljube centralne vlade nasproti deželnim in državnim zastopnikom naroda hrvatsko-slovenskega na Primorskem;

uvažuj nepobitno dejstvo, da je postalo uprav neznošnim kulturno-politično in narodno-gospodarsko stanje primorskih Hrvatov in Slovencev;

uvažuj slednjič, da se nahajajo naši državni poslanci v klubu, ki z drugimi sorodnimi klubi sestavlja večino zbornice poslancev,

pozivlja današnji občni zbor političnega društva „Edinost“ svoja državna poslanca, naj v tej večini z vsemi silami delujeta na to, da se omejeno neznošno stanje primorskih Hrvatov in Slo-

vencev spremeni na podlagi zakonov, ter da ne bo de podpirata nobeno vlado, katera ne bi hotela steriti tega.“

Resolucija se je vsprejela soglasno.

Za besede se je oglašil deželni poslanec Kompare: Vsakemu je znano, kako velike važnosti je za vsak narod vzgoja mladine. Mladina je naša prihodnost. Mi Slovenci nimamo šol, ki bi vzgajali našo mladino v našem jeziku. Naša mladina se potušuje. Najhujše je, če ne moremo vzgajati deca svoje v materinem jeziku in jo moramo pošiljati k tujcu v šolo. Kaki ljudje pridejo potem iz takih šol? Ljudje, ki mrzijo potem narodnost in svoj materini jezik ter teptajo v prah narodne svetinje. V nekem okraju doli pri nas v Istri, je samo jedna rodbina italijanska, a po želji te družine uvela se je Italijanščina kakor obvezni predmet. (Čujte! Čujte!) Torej zaradi jednega samega otroka italijanske narodnosti se je uvela italijanščina kakor obvezni predmet. Ali je mogoče še kaj bolj čudnega! Jaz prosim torej al. politično društvo „Edinost“, da se zavzame za to, da se pozove vlada, naj napravi v Istri potrebnih šol v narodovem jeziku, in da se čim preje ustanovijo te šole in sicer na podlagi narodno-verskega duha.“

Resolucija se je vsprejela soglasno.

Za besedo se je oglašil zborovalec Primožič, ki se je pritoževal radi sitnosti, ki jih je imel z nagrobnim spomenikom svojemu otroku. Hoditi je moral od Poncija do Pilata. Slednjič se je uveril, da ni nemškemu ni italijanskemu podaniku živečemu v Trstu ne treba plačevati kolkov za take prošnje, pač pa jih mora plačevati Slovenec -avstrijski državljani, ako hoče imeti na spomeniku slovenski napis.

Predsednik Mandić pravi, da se temu ni nič čuditi, saj so nekje v Istri vrgli spomenik z grobišča na cesto, ker je imel napis pisan v slovenskem jeziku!! (Vskliki ogorčenja.)

Za besedo se je oglašil posl. Spinčić, iz je predlagal, da naj slavno politično društvo „Edinost“ pozove vlado, da izpolni svojo obljubo, ki se je dala g. Spinčiću na Dunaju, a se še do danes ni vresničila, da vrne namreč istrskim kmetom prepotrebno orodje in orožje ter kosirje, odvzeto ob zadnjih volitvah. Ako bi hotela nesreča, da pride zopet leto 1848 in 1866. tedaj bi jim vlada dala sama ne samo kosirjev, ampak tudi pušk! (Živahno odobravanje.)

Zborovalec Martin Pečar: Glede razmer v okolici hočem pripomniti nekaj. Pogozdovanje je dobra in koristna stvar, ali kar delajo pri nas, to nas jezi. V naših krajih, kjer bivamo sami Slovenci, izven nekaj italijanskih privržencev, hočejo da bi se napravljali napisi v italijanskem jeziku. Lahki hočejo poitalijančiti tudi naša zemljišča, naše gozde. Jaz vem, da so jeli dajati raznim gozdnim parcelam svoja imena, kakor „Napoli“, „Mauroner“ in Bog ve še kakšna laška imena. (Čujte! Čujte!) In mi jim tega ne smemo prepustiti za nobeno ceno. Tukaj so naša tla, mi jih obdelujemo, pa nobeden drugi. Kakor nam oni ne puste, staviti nagrobnih spomenikov z napisi v našem jeziku, tako jim tudi mi tega ne pustimo, naj nas stane kar hoče.

Predsednik. Temu se je odločno protiviti in se ne sme nikakor dopustiti, da bi prišla laška imena v zemljiško knjigo.

Nabergoj. Ne samo, da se parcelam na naših tleh dajejo italijanska imena, tudi alpsko društvo si je postavilo nekake razne spomenike v laškem jeziku v naših krajih, to vender ne gre.

Zborovalec doktorand Slavik. Gospod predsednik nam je rekel v začetku svojega govora, da je političen položaj pri nas jako nejasen; In res je nejasen; vender nekaj nam je le jasno, namreč: da se nam godi jako slabo.

Minolo je leto, in v tem letu nas je zadela nesreča za nesrečo. A v kljub temu uismo nazadovale, navdušenje je ravno sedaj vzplamtelo do mogočnega ognja. V tej hudi borbi in v tej nesreči tolaži nas jedino to, da imamo mož na čelu, voditeljev, katere spoštujemo, ljubimo, kateri vse žrtvujejo, da rešijo naš narod.

Jaz izražam žalost v svojem in v imenu vseh, da smo zgubili našega voditelja Nabergoja. Ali v tej žalosti nam je v tolažbo, da imamo drugih zagovornikov. Iskreno zahvalo izrekam našemu dičnemu Vekoslavu Spinčiću (Slava!), izrekam zahvalo vsem deželnim poslancem, ki so nas branili

proti brutalnim naporom od strani potujčevalcev. Posebno pa izražam svojo zahvalo mestnim tržaškim poslancem, ki niso nikdar zamudili prilike, da bi ne nastopili v mestnem zboru v obrambo naše pravice. In ti imajo sploh najtežjo nalogo. (Živeli! Frenetično ploskanje.)

Posl. Kompare: 15 let se še ni dogodilo kaj takega, kar se je dogodilo letos tukaj na Primorskem. Nečuvno, pa vender resnično. Vsaki bogoslovec ima pravico, nekak privilegij, ki se zove titulum mensae. To je privilegij za oskrbovanje od strani vlade v času, ko postane duhovnik. In letos se je zgodilo, da 2 bogoslovca nista bila posvečena, ker se jima je od strani vlade odrekel titulum mensae.

Stavim tedaj sledečo resolucijo:

„Slavni odbor polit. društva „Edinost“ naj poizveduje na častitem škofijskem ordinarijatu, kake vzroke je navedla škofska vlada, da se imenovana 2 bogoslovca ne smeta posvetiti, da se jim odreka titulum mensae.“

Resolucija je bila sprejeta. S to resolucijo je povzročil častiti gospod deželni poslanec Kompare pravo senzacijo. Čuli so se razni vzkliki! Konečno pa predlagam, je rekel g. Kompare, da se izreče pol. društvu „Edinost“ najtoplejo zahvalo na njega neumornem delovanju. (Burni „živio“! Nazdar-klici! Neopisno navdušenje.)

Predsednik Mandić se zahvali za ta izraz zahvale in spoštovanja in je prijavil pozdrava 2 župnikov iz Istre, katerih imen pa ni hotel navesti.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 26. julija 1897.

Odgovor kneza dr. Friderika princa Schwarzenberga pol. društvu „Sloga“ oziroma predsedniku istega dru. Anton Gregorčiču se glasi:

„Globoko ganjen kakor tudi počešen izrazom soglasja slavnega narodno-političnega društva „Sloga“ v Gorici, prosim Vas velečastiti gospod, da bi blagovolili sprejeti mojo najglobokejšo zahvalo za laskavo naznanilo in zajedno sporočili slavnemu društvu to zahvalo v celem obsegu nje toplote in odkritosrčnosti. To zavest, da sem pri Vas, vzorni zastopniki narodnostnih prav našel soglasje, ostane mi najkrajše plačilo, in predrag spomin tega počaščenja mi nikdar ne izgine iz hvaležnega srca. To, kar sem govoril, kakor pravi izraz svojega prepričanja, ostane in nadalje moje vodilo, da bom kolikor premorejo moje slabe sile, zagovarjal zgodovinska prava posamičnih kraljestev in dežel.

Iz globočine srca opetovaje svojo zahvalo, dostavljam samo prošnjo, da bi mi slavno društvo i nadalje blagovolilo ohraniti svoje prijateljstvo, katerega vrednim biti mi ostane za vselej draga naloga.

Sprejmite velečastiti gospod izraz globokega spoštovanja Vam zcela udanega

Miroslava Schwarzenberga s. r.“

Na drugem mestu povdarjamo danes, da je princ Schwarzenberg dne 4. t. m. govoril kakor sin naroda in kakor propovednik vzajemnosti med avstrijskimi Slovani. In kar je govoril dne 4. t. m. v Budjevicah, to je slovesno in najprisrčnejim načinom potrdil v tem pismu do dr. a Antona Gregorčiča. Načinom, da mora biti uverjen vsakdo, da je toplota, da je bratska ljubav, ki jo je pokladalo pero v to pismo najiskreneje kakor znak vzajemnosti, da češko plemstvo čuti z narodom, in kakor znak, da združeni narod češki čuti z — nami! In v tem je obsežna vzajemnost avstrijskega slovanstva. I v tej vzajemnosti je tudi naša bodočnost.

Bosensko vprašanje. „Crvena Hrvatska“ doznava iz verodostojnega vira, da se bosensko vprašanje reši v okviru habsburške monarhije. K temu da je dokaj pripomogla borba Slovanov v naši državi in nova sapa, ki je počela pihati iz poseta našega vladarja v Petrogradu. Aneksija da je vprašanje časa in to najkrajšega časa, a odločilni krogi pravijo, da se Bosna spoji z Dalmacijo. V tem slučaju — pravi list — bi morala biti Hrvatska oprezna, kajti spojenje Bosne z Dalmacijo bilo bi pred spojenjem Hrvatske s poslednjo hrvatskemu narodu le v škodo.

Novi ruski poslanik v Carigradu. V ruski diplomaciji izvršile so se važne spremembe. Poslanik v Carigradu Nelidov, premeščen je v Rim na mesto Vlangalija, kateri se radi boleznimi mora od-

reči političnemu življenju. A poslanikom na sultanovem dvoru je imenovan Sinovjev, dosedanji poslanik v Štokholmu.

Kakor poročajo ruski listi. je petrograjska vlada jako ozlovoljena ob postopanju turške vlade in Sultana samega. V Petrogradu so se naposled uverili, da Turčija ne bo upoštevali ruskih zahtev in da je ruski upliv v Yildiz - Kiosku postavila na mesto nemški upliv. Zato da Nelidov ni mogel obstati na svojem mestu. A govori se zopet, da je Nelidov nevoljen, ker je pričakoval, da pride na mesto umrlega ministra kneza Lobanovega. Istina pa je, da je bil Nelidov zakleti sovražnik turških razmer in da si je želel iz Carigrada. V Rimu završi se njegova diplomatska karjera. Njegov naslednik na Zlatem rogu, tajni svótnik Ivan Aleksejevič Sinovjev je eden najodličnejših ruskih diplomatov. Pričakovati je torej, da ostane tudi za njegovega bivanja na Bosporu ruska politika nespremenjena.

Različne vesti.

Ciril-Metodov dar. Moški podružnici družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu so darovali pod tem naslovom: g. Josip Kranjc, ker se ni mogel udeležiti podružnične veselice 2 kroni, dva brata 10 kron; V proslavo sklenitve miru med Seb. Čenčurjem in Bart. Pintarjem je slednji podaril 4 krone in priča 2 kroni, g. Balanč iz Proseka 2 kroni. Veleč. g. J. Tiringar kapelan v Predloki je poslal 18 kron 90 stot. katerih so darovali učitelj Vinko Trobec, družina Šiškorič, obč. svet. Josip Andrejašič, Levi Rechberger, J. T. po 1 krono, Andrej Babuder, Frančiška Kovačič in Anton Lusič po 20 stot. Ivan Primožič 10 stot., N. N. 4 krone 10 stot in od katerih se je nabralo v utici preč. g. dekana v Ospu 5 kron, in je nabral g. učitelj V. Trobec v družini g. Slavca v Ospu 4 krone 10 stot., Veleč. g. Iv. Sl. je daroval 3 krone, Anton Fakin učitelj v Repentabru 2 kroni in Jos. Sl. 1 krono. Bog plati stotero rodoljubnim darevalcem in nabiralcem.

Promocija. Akadem. tehn. društvo „Triglav“ v Gradcu naznanja, da je dne 26. t. m. promoviral Triglavčan drd. med. gosp. Janko Sernee. Čestitamo!

Ljubljanski župan Ivan Hribar je bil dne 22. t. m. od Njeg. Veličanstva cesarja v svoji vili v Išli vsprejet v posebni avdijenci. Župan Hribar je razložil v svojem govoru do milostnega vladarja položaj Ljubljane po najnovejšem potresu in ga prosil najviše naklonjenosti. Vladar je izrazil svoje začudenje nad tem, da zemlja v Ljubljani še vedno ne more priti k pokoju in je obljubil naročiti svoji vladi, da podpira Ljubljano kar največ mogoče. Cesarju je bilo ljubo, da je župan takoj po poslednji katastrofi mislil na to, da pride k njemu in se slasti zadovoljil z zatrdilom županovim, da hoče postati Ljubljana jedno najmodernejših mest v državi našega presvetlega vladarja. S posebnim sočutjem pa je poslušal vladar Hribarjevo poročilo o težko zadetih lastnikih hiš, katerim bi bilo že z letom 1901 začeti plačevati dobljeno posojilo in je omenil, da se termin plačevanja pomakne bolj daleč nazaj in se da še drugih olajšav težko prizadetim meščanom. Župan Hribar se je povrnil zadovoljstvom od avdijencije v svojo domovino, v gotovem prepričanju, da dobri vladar ne pozabi o njeni nesreči še vsikdar lojalne slovenske stolice.

Vipavska železnica. Zadnja „Soča“ piše, da so se odpeljali iz Gorice po Vipavski dolini ob progi bodoče železnice gospodje: nadinženir Lukrič z Dunaja, veletržec Gorup iz Trsta in dr. posl. prof. Alfred Coronini, da si ogledajo železniško črto. V desetih dneh prične delo radi prirejanja podrobnih načrtov z goriške postaje. Pozneje se tehnične moči pomnožijo in delo se bo nadaljevalo, dokler ne bo končano.

Sestanek kršćansko mislečega dijaštva se bode vršil dne 28. julija t. l. v Ljubljani v dvorani katoliškega rokodelskega doma. S sestankom je združen tudi slavnostni komers, pri katerem sodeluje tamburaški klub „Zvezda“. Ustop imajo le dijaki, z ustopnicami glasečimi se na njihovo ime.

Beneški Slovenci pred italijansko zbornico. — **Proti družbi sv. Mohora.** — Žalostni položaj naših bratov na Beneškem, hočejo še poslabšati za italijansko kulturo vneti italijanski poslanci. Dne 3. t. m. je govoril v italijanski zbornici žid Morpurgo, ki zastopa uprav beneške Slovence, ter

naglasil potrebo, naj vlada nekaj ukrene, da se tam ne bo širil panslavizem. V svojem govoru je naglasil, da živi na vzhodni meji kraljestva ljudstvo slovenskega izvira. V šempetarskem okraju, ki šteje osem občin, katere sestavljajo politični okraj in katerega ima čast sastopati Morpurgo, je več tisoč prebivalcev slovenskega izvira. V tem ljudstvu je globoko ukoreninjen italijanski čut. To je dolžnost naglasiti — je rekel M. — in precej ustanoviti, da si ne delate sodbe o tem ljudstvu, katere bi bile v resnici nepravilne. Ali Slovenci onkraj meje delajo živahno propagando. V Celovcu je družba, katera ima mej ostalimi tudi nalogo, katera je glavna, da širi slovenski čut in panslavizem (!!) in to propaganda izvršuje vztrajno, z vsemi pripomočki in na vse načine. Ta družba šteje 50.000 (ne 50, ampak letos že 80.000. Ur.) članov in pošilja v naše kraje tisoče in tisoče knjig, v katerih se visoko vzdržuje slovenski narodni čut ter se ne samo omalovažuje italijanski (!) nego tudi žali na vse načine. Jaz bi vam mogel citirati nekoliko stavkov iz teh knjig — je naglasil žid Morpurgo — ali tega ne storim, ker bi v resnici bila za vse jako težka reč. (Sevé, ker ne razumijo slovenski, a žid bi jih lahko nalagal, kolikor bi hotel. Ur.) To vse je velike važnosti in danes je tudi aktualno, kajti panslavistiška propaganda je postala z zadnjem času akutna in — strmite čitatelji! — favorizovana od avstrijske vlade. Nadaljeva je, je naglašal, da družba „Dante Alighieri“ ne zadostuje, ampak da so potrebni drugi koraki, in slednjič predlagal mej ostalim, da se najprej pomnožijo ljudske šole in se tam imenuje učitelja iz istih krajev, kajti učitelj kateri popolnoma ne pozna slovenskega jezika, ne bi mogel nikoli poučevati italijanski jezik tamošnjim otrokom. Predlagal je tudi, da se da nagrada dvema učiteljicama v St. Petru ter dá na razpolago bogata knjižnica za tamošnje prebivalstvo. Zaključuje svoj govor, je naglasil še enkrat, da popolnoma zaupa v značaj in visoki čut (seve italijanski) prebivalcev, kar pa ne sme ovirati, da se ne storijo vsi koraki, kateri so potrebni, da se pravočasno odvrnejo nepričakovana dejstva.

Zanimiv je bil odgovor ministra Gianturco, kateri je precej odgovoril in naglasil, da se je že ukrenilo potrebno, da se italijanska kultura zaščiti ne samo na vzhodu nego tudi na vsi meji italijanski. Naglasil je, da ga veseli, da je ta stvar prišla v zbornico ter povdaril, da to ni politična nego kulturna reč. Slovenci imajo močno družbo sv. Cirila in Metoda, Francozi še močnejšo „Alliance Française“, Nemci „Schulverein“, Italijani „Dante Alighieri“ (kje je ostala „Lega Nazionale“? Ur.) katera ima nalogo držati vedno živo svetlo luč naše narodnosti in našega jezika. Veli da ne more ostati pri tem indiferenten, nego spremlja vse z živo simpatijo. Svrha te zaslužene družbe ni samo, da deluje znotraj meje, ampak pred vsem zunaj meje, povsod kjer so Italijani! (Imbriani kliče: Bravo!) In dostavil je še, da tako delovanje „é un compito degno veramente della nuova Italia“ (je zares dostojna naloga nove Italije.)

Iz teh besed je razvidno, kakó so Lahi, pa naj bodo tudi ministri, zgubili zadnjo iskrico srma. Italija, ki se je združila na podlagi narodnostnega načela, naj zdaj nima hvaležniše naloge nego je — barbarstvo potujčevanje neitalijanskega prebivalstva! Fej! In taki ljudje hoté biti — kulturni živelj v Evropi! Altroché barbari! „Soča“.

Z gradice avite kulture. Cvetje na gradici avite colture se razvija čim bujnejše. Ravnokar je avita coltura povila zopet — dišeč šopek. Bilo je v noči med četrtkom in petkom preteklega tedna. V „Tržaškem podpornem in bralnem društvu“ so pozabili zapreti sprednja vrata na stopnicah (vrata so namreč dvojna). To priliko je porabila neka v isti hiši bivajoča gnusoba, da je pustila tam duhteč spomenik avite colture. Nesnaga je mislila, da je onesnažila našo slovensko družbo, pa je umazalo sebe!! Pfu!!

Nova dela Rendičeva. Ta slavni naš kipar je zgotovil ravnokar kip sv. Mihaela za cerkev v Omišu. „Obzor“ pravi, da je to krasno delo, dovršeno v vsakem pogledu, izdelano najodločnejim verizmom in genialnim nadahnjem. Kip prikazuje mladiča božanstvenega sklada. Obličje mu je divno in resno, pogled strog in pravičen pod vedrim čelom. Iz vsake črtice odseva nebeška pravičnost,

neopisen pokoj počiva na angeljskem licu ter neko mirno zadovoljstvo, nek v blaženi občutek samozavesti in čednostnega ponosa po — zmagi. Za isto cerkev v Omišu je izdelal Rendič tudi dva krasna altarja v veličastnem romanskem slogu. — Pred mesecem dnij je dovršil Rendič model alegoriške figure za družino Mimbeli. Ko se je zaznalo o tem v Trstu, vse je hitelo v Rendičev atelier; voz je prihajal za vozom. Ta naval je trajal polnih osem dni. Vse se je čudilo genialnemu delu; tudi oni, ki nimajo radi Slovanov. Hrvatje smejo biti res ponosni na svojega umetnika Rendiča.

Glas iz občinstva. Nekdo nam piše: To je pa že čudno, da se je podražil kruh. Čemu? se vprašamo. In grozi se, da hoče biti še dražji. Kaj to pomeni? V tem tiči gotovo zopet nekaj posebnega. Tržaški peki vedo dobro, da s podražanjem kruha najobčutljiveje zadeneje delavsko občinstvo. Italijani se zadovoljijo v skrajnem — s polento, a Slovenci smo vajeni kruha. Ali naj smatramo to kakor nov korak proti Slovincem? Bodi se temu kakor hoče, istina je, da je poskočila cena kruhu in da hoče še poskočiti. In vendar se nam zdi to „skakanje“ nepotrebno. Ako je krušna moka zares podražila in to za jeden hip, je-li treba takoj dražiti kruh? Ali bi imeli peki zares izdatno in trajno izgubo? Mi tega ne mislimo. In navadno je, da tako podražanje tudi ostane za stalno. Ali se ne da nikakor od pomoči temu? Ali se ne nabaja nikdo, ki bi nam pomogel do prejšnjih cen kruha? Vi, slovenski peki, ali res ni nikogar? Odgovorite nam in ako odgovora nimate pripravljene, posvetujte se in odgovorite nam potem, a kmalo! Saj ste večina naše krvi!

Iz Pulja nam pišejo: V petek ob 1/5 uri popoldne se je dogodila tu velika nesreča v naši vojni mornarici. Po dolgih 7 letih je odplula iz pristanišča na običajno poskušnjo velika vojna oklopnica „Custoza“. Popoldne se je vračala oklopnica v pristanišče. Ko so imeli pripluti v pristanišče, stopilo je 5 mož v čoln, katerega naj bi izpustili iz oklopnice v morje. Tem ljudem bi bil nalog, da v čolnu odveslajo do „boja“ in privežejo z vrvmi oklopnico, kjer se ima zasidrati. Komaj je torej teh 5 mož stopilo v čoln, viseči na ladiji, utrgala se je kljuka na jednem koncu in čoln se je nagnil in vseh 5 mož je padlo v morje. Ker je oklopnica plula z vso silo in se je gonilni vijak (propeler) vrtil z veliko močjo, potegnil je vrtnec vodovja siromake pod oklopnico, oziroma pod vijak tako, da je tri njih razmesarilo v pravem pomenu besede. Vsi ljudje na ladiji so videli ta grozen prizor, spreletela jih je groza, a pomagati ni bilo možno, ker ni mogoče tako hitro ustaviti mašine. Poveljnik ni mogel storiti drugega nego da je hitro dal znamenje za — molitev. Bil je to tako pretresljiv trenutek, da so mornarji jokali. Dveh mož sploh niso mogli več najti, jednega so odnesli v bolnico z razkrojeno glavo, dva pa sta se rešila.

Davek o pridobninah. Dispozicijski fond in kontingentna komisija. (Dalje). Zakon je poskrbel tudi za ta slučaj, ako je svota zračunjenih družbenih kontingentov manji ali večji kakor pa glavna svota pridobnine. Ako je svota družbenih kontingentov manja kakor glavna svota pridobnine, potem odredi kontingentna komisija enakomerno povišanje vseh družbinih kontingentov. Teško pa, da bi se kedaj dogodil ta slučaj, ker se je o izračunjenju družbenih kontingentov že prvotno kalkuliralo tako, da svota družbenih kontingentov nadkrili gotovo za jeden milijon glavno svoto pridobnine, proračunjeno za leto 1896. Ako pa bode svota družbenih kontingentov večja, nego glavna svota pridobnine, potem se razdeli prebitok — ki je dobil že med parlamentarnimi razpravami ime „dispozicijski fond“ — med vse davčne družbe II., III., in IV. razreda po razmerju 1: 1/2: 2. Kontingentna komisija pa lahko odredi tudi drugače, lahko porabi ves dispozicijski fond v razbremenjenje preobremenjenih davčnih družb. Kontingentna komisija se sestane na Dunaju in sestoji iz 26 členov; polovica njih so imenovani od finančnega ministra, polovica pa so izvoljeni od deželnih komisij za pridobninski davek. Le tem bode naloga, kakor je razvidno iz gori rečenega, da konečno vzravna kontingente posamičnih davčnih družb in da se tudi ustvari sodbo o individualnem obremenjenju po davkih. (Pride še.)

